

Archeologisch bureau- en booronderzoek voor
plangebied Sportpark De Lok,
gemeente Tiel

Gerard Boreel

VU
hbs

archeologie

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Zuidnederlandse Archeologische Notities

318

ZAAW

Archeologisch bureau- en booronderzoek voor
plangebied Sportpark De Lok,
gemeente Tiel

Gerard Boreel

Zuidnederlandse Archeologische Notities

318

Amsterdam 2014
VUHbs Archeologie

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van VUHbs Archeologie, Amsterdam

COLOFON

Opdrachtgever: Gemeente Tiel
Bevoegd gezag: Gemeente Tiel, mevr. drs. I. Schuurring
Project: Tiel-Sportpark De Lok
Type onderzoek: Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van verkennende boringen
Uitvoerder: VUHbs
Plaats documentatie: VUHbs, Archis, e-depot
CIS-code: 59181
Projectcode: TL-SPL-14
Coördinaten: 158.260/434.260
Provincie, gemeente: Gelderland, Tiel
Kaartblad: 39D
Omvang plangebied: ca. 6.500 m²
Status: Definitief
Datum: juni 2014
Auteur(s): drs. G.L. Boreel
Autorisatie: drs. J. van Renswoude
ISBN: 978-90-8614-270-5

©VUHbs Archeologie, Amsterdam, juli 2014
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

INHOUD

SAMENVATTING

I	INLEIDING	1
	1.1 Kader en motivatie	1
	1.2 Doel en vraagstelling van het onderzoek	1
	1.3 Opzet van het rapport	1
2	ONDERZOEKSSTRATEGIE	2
3	BUREAUONDERZOEK	3
	3.1 Doelstelling	3
	3.2 Methode	3
	3.3 Resultaten	3
	3.3.1 Plangebied (LS01)	3
	3.3.2 Huidige situatie (LS02)	4
	3.3.3 Landschap (LS04)	4
	3.3.4 Historische situatie (LS03) en archeologie (LS04)	4
	3.3.5 Archeologische verwachting (LS05)	5
4	INVENTARISEREND VELDONDERZOEK	6
	4.1 Verkennend booronderzoek (VS03)	6
	4.1.1 Doelstelling	6
	4.1.2 Methode	6
	4.1.3 Resultaten	6
5	CONCLUSIE	9
6	AANBEVELINGEN	10
	LITERATUUR	11

BIJLAGEN

Bijlage 1. Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van het onderzoeksgebied in paars met als inzet de locatie van Tiel in Nederland.

Bijlage 2. Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van het onderzoeksgebied geprojecteerd op een recente luchtfoto.

Bijlage 3. Tiel-Sportpark De Lok. Tekening van de bestaande situatie.

Bijlage 4. Tiel-Sportpark De Lok. Uitsnede van de archeologische beleidsadvieskaart voor de gemeente Tiel.

Bijlage 5. Tiel-Sportpark De Lok. Plangebied (in paars) geprojecteerd op de geomorfogenetische kaart uit RAAP-rapport 2646.

Bijlage 6. Tiel-Sportpark De Lok. Uitsnede van de geologische kaart.

Bijlage 7. Tiel-Sportpark De Lok. Overzicht van de eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken en eigen waarnemingen (paarse ster) in de omgeving van het plangebied in paars.

Bijlage 8. Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van het onderzoeksgebied (in paars) geprojecteerd op verschillende historische kaarten.

Bijlage 8 (vervolg). Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van het onderzoeksgebied (in paars) geprojecteerd op verschillende historische kaarten.

Bijlage 9. Tiel-Sportpark De Lok. Halbertsma, H., 1974: Westeroyen, gem. Tiel, Utrecht (KNOB 73).

Bijlage 10. Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van de uitgevoerde boringen binnen het plangebied op een recente uitsnede van het GBKN.

Bijlage 11. Tiel-Sportpark De Lok. Boorstaten.

SAMENVATTING

De gemeente Tiel is voornemens de grasmat van een van haar velden op het Sportpark De Lok aan de Laan van Westroijen 5, gemeente Tiel, te vervangen door kunstgras. Hiertoe zal de bovengrond worden afgegraven tot een verwachte diepte van ca. 50 cm -mv. Deze grondwerken zouden een bedreiging kunnen vormen voor eventueel aanwezige archeologische waarden.

Het plangebied kent volgens de archeologische beleidskaart voor de gemeente Tiel een hoge archeologische verwachting (bijlage 4). Deze verwachting is gebaseerd op het gegeven dat het zich op oeverafzettingen van de Linge bevindt. Op oeverafzettingen van de Linge zijn vooral middeleeuwse en jongere vindplaatsen bekend. Het plangebied bevindt zich dicht bij het middeleeuwse klooster Westroijen. De locatie van dit klooster is echter vrij nauwkeurig aan te wijzen en het plangebied bevindt zich ten noordoosten hiervan. Rekening moet gehouden worden met cultuurlagen uit deze periode, omdat vooral agrarische activiteiten hier plaats zullen hebben gevonden.

Het inventariserend veldonderzoek heeft in kaart gebracht wat de archeologische verwachting voor het terrein is, in hoeverre het terrein verstoord is en waar zich eventuele archeologische waarden bevinden. Vastgesteld is dat zich twee vondsthoudende bouwvoren uit de periode Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd in het plangebied bevinden. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor sporen, maar deze kunnen niet uitgesloten worden.

Aanbevolen wordt het plangebied archeologisch vrij te geven tot een diepte van 50 cm -mv. Op deze manier wordt slechts de jongste bouwvoor verstoord. Indien zich toch archeologische vondsten voordoen dan bestaat de plicht deze te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

I INLEIDING

I.1 KADER EN MOTIVATIE

De gemeente Tiel is voornemens de grasmat van een van haar velden op het Sportpark De Lok aan de Laan van Westroijen 5, gemeente Tiel, te vervangen door kunstgras. Hiertoe zal de bovengrond worden afgegraven tot een verwachte diepte van ca. 50 cm -mv. Deze grondwerken zouden een bedreiging kunnen vormen voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Omdat het een sportaccommodatie betreft van de gemeente Tiel, heeft deze VUhs verzocht voor het plangebied een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uit te voeren, zodat meer inzicht wordt verkregen in de archeologische verwachting ervan en of er aanvullend onderzoek noodzakelijk zal zijn.

I.2 DOEL EN VRAAGSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Doel van dit archeologisch verkennend onderzoek is het opsporen en in kaart brengen van eventueel in het plangebied aanwezige archeologische vindplaatsen. Aan de hand van bestaande bronnen dient informatie verworven te worden over bekende of verwachte archeologische waarden. De verkregen informatie moet resulteren in een gespecificeerde archeologische verwachting om in een aansluitend stadium van het onderzoek aangevuld en getoetst te worden op basis van veldwaarnemingen (in dit geval boringen). Uiteindelijk dient het onderzoek te resulteren in een advies ten aanzien van eventueel archeologisch vervolgonderzoek. De vraagstelling van het onderzoek is driedelig:

- 1) Wat zijn de bekende en verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied? Wat is bekend van het karakter, de omvang, datering, gaafheid en conservering van deze waarden?
- 2) Kan de in antwoord op vraag 1 uitgesproken verwachting onderschreven en aangevuld worden op basis van veldwaarnemingen? Welke informatie leveren deze waarnemingen ten aanzien van het karakter, de omvang, datering, gaafheid en conservering van de eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen?
- 3) Wat zijn de te nemen vervolgstappen om te komen tot een waardering van de eventueel aanwezige archeologische waarden, op basis waarvan uiteindelijk een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) genomen kan worden?

I.3 OPZET VAN HET RAPPORT

De verslaglegging van het uitgevoerde onderzoek zal per uitgevoerd onderdeel plaats vinden. Na een korte toelichting op de gevolgde onderzoeksstrategie zal in het hierna volgende hoofdstuk 3 in antwoord op vraag 1 het uitgevoerde bureauonderzoek worden beschreven. Hier zal tevens een afkadering van het onderzoeksgebied worden gegeven, welke doorheen het gehele onderzoek gebruikt zal worden. Als toets en in aanvulling op de in dit hoofdstuk geformuleerde verwachting zal in hoofdstuk 4 het uitgevoerde Inventariserend Veldonderzoek door middel van verkennende boringen worden beschreven (vraag 2). Afsluitend zal na een overzicht biedende conclusie (hoofdstuk 5) in hoofdstuk 6 advies gegeven worden ten aanzien van eventueel vervolgonderzoek in antwoord op vraag 3.

2 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Voorliggend rapport is een gecombineerd bureau- en booronderzoek. Een archeologisch bureauonderzoek bestaat uit literatuur- en bronnenonderzoek, een inventarisatie van bekende archeologische waarnemingen van het plangebied en de nabije omgeving (doorgaans aangeduid als het onderzoeksgebied), en een analyse van beschikbaar geologisch, archeologisch en historisch kaartmateriaal. Er worden gegevens geïnventariseerd die betrekking hebben op het historische, het huidige en het toekomstige gebruik van het bestemmingsplangebied. Om een betrouwbare uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting van het plangebied worden de verschillende verzamelde gegevens geanalyseerd en onderling gecombineerd. Deze combinatie wordt aangeduid als een gespecificeerde archeologische verwachting. Het is een hypothese met betrekking tot de te verwachten archeologie binnen het plangebied op basis van reeds bekende gegevens. De verwachting wordt, waar mogelijk, gespecificeerd naar aard, omvang, datering, diepteligging, gaafheid en conservering.

Om de gestelde hypothese te toetsen is in de eerste instantie inventariserend veldonderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek vindt plaats in de vorm van een verkennend booronderzoek.

3 BUREAUONDERZOEK

3.1 DOELSTELLING

Het doel van Bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied.¹

Hierbij zullen gegevens verzameld worden met betrekking tot de aan- of afwezigheid, het karakter, de omvang, datering, gaafheid en conservering van archeologische en cultuurhistorische waarden en aardwetenschappelijke gegevens. Het dient te resulteren in een gespecificeerde verwachting, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van eventueel vervolgonderzoek.

3.2 METHODE

Het Bureauonderzoek is uitgevoerd conform de specificaties uit de KNA 3.3 (LS01 t/m LS06). Een eerste stap hierin is het afbakenen van het plan- en onderzoeksgebied en het vaststellen van de consequenties van toekomstig gebruik (LS01). In de volgende stappen wordt achtereenvolgens vastgesteld wat de huidige situatie is (LS02), hoe de historische situatie is en of er verstoringen bekend zijn (LS03) en wat de bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens zijn (LS04). Op basis van de in boven beschreven specificaties verkregen gegevens wordt een gespecificeerd verwachtingsmodel opgesteld (LS05), waarin zo gedetailleerd mogelijk de verwachte archeologische resten beschreven worden. Onderhanden rapportage is opgesteld volgens specificatie LS06. Van de gebruikte bronnen wordt een overzicht gegeven in tabel 1.

bron	referentie
ARCHIS (Archeologisch Informatie Systeem)	http://www.archis2.archis.nl
WatWasWaar (historisch kaartmateriaal)	http://www.watwaswaar.nl
Bing Maps (recent kaartmateriaal en luchtfoto's)	http://www.bing.com/maps
AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland)	http://www.ahn.nl
Gelders Archief (historisch kaartmateriaal)	http://www.geldersarchief.nl
Literatuur	zie tekst

Tabel 1. Tiel-Sportpark De Lok. Overzicht van de voor het bureauonderzoek gebruikte bronnen.

3.3 RESULTATEN

3.3.1 PLANGEBIED (LS01)

Het sportpark bevindt zich binnen de bebouwde kom van Tiel, gemeente Tiel (bijlage 1). Het terrein wordt ingesloten door de spoorlijn Tiel-Nijmegen in het zuiden en de wegen Predikbroedersweg, Laan van Westroijen en de Westroijensestraat. Het sportpark beslaat meerdere velden en enkele gebouwen. Het plangebied waarin uiteindelijk werkzaamheden zullen plaatsvinden is iets groter dan een voetbalveld (ca. 6.500 m²) en het centrumcoördinaat is 158.260/434.260. In bijlage 2 is het plangebied

¹ Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, KNA 3.3.

aangegeven op een recente luchtfoto en bijlage 3 geeft in detail de werkgrens weer op een uitsnede van de GBKN. Het plangebied is terug te vinden op kaartblad 39D.

3.3.2 HUIDIGE SITUATIE (LSO2)

Het plangebied is in gebruik als voetbalveld (bijlage 2). De werkgrens is echter iets ruimer getekend dan het voetbalveld (bijlage 3), waardoor een klein deel van het plangebied verhard of bebouwd is.

3.3.3 LANDSCHAP (LSO4)

De landschappelijke context van het plangebied is sterk afhankelijk van de bronnen die gebruikt worden om deze te reconstrueren. Op de geologische kaart 39W van 1984 (bijlage 6) is te zien dat het plangebied zich bevindt op de overgang van de meandergordel van de Linge naar oeverafzettingen daarvan over komafzettingen.² De Linge was actief van 190 voor Chr. totdat deze werd afgedamd tussen 1259 en 1304 na Chr.³ Voor het opstellen van een archeologische beleidskaart voor de gemeente Tiel is een herinterpretatie gemaakt van beschikbare gegevens, wat heeft geleid tot enkele aanpassingen van het kaartbeeld.⁴ Zo wordt ter plaatse van het plangebied de meandergordel van Bommel in de ondergrond verondersteld (actief van 1123 tot 389 voor Chr.).⁵

Deze situatie is overgenomen in een recente geomorfogenetische kartering van het centrum van Tiel (bijlage 5).⁶ In alle boringen binnen de begrenzing van het sportpark is beddingzand in de ondergrond aangetroffen. Daarbij kon echter geen onderscheid gemaakt worden tussen het zand van de Linge en van Bommel.

Verscheidene archeologische onderzoeken, in de directe omgeving van het plangebied bevestigen de aanwezigheid van beddingzand in het zuidwestelijk deel van het plangebied en ten zuiden ervan (bijlage 7 voor locatie onderzoeksmeldingen).⁷ Ook eigen waarnemingen, direct noordwestelijk van het sportpark bevestigen het beeld van oeverafzettingen over beddingafzettingen (bijlage 7). Onderzoek langs de Binnenhoek, oostelijk van het plangebied, lijkt eerder het beeld van de geologische kaart uit 1984 te ondersteunen.⁸

Verwacht wordt daarom dat het plangebied - het voetbalveld - zich bevindt op de overgang van de meandergordel naar oever- op komafzettingen.

3.3.4 HISTORISCHE SITUATIE (LSO3) EN ARCHEOLOGIE (LSO4)

Het plangebied bevindt zich direct noordelijk van de middeleeuwse nederzetting Westroijen (bijlage 8a). Op de langgerekte nederzetting zelf is tot op heden geen onderzoek gedaan, maar verondersteld wordt dat dergelijke nederzettingen een Karolingische oorsprong hebben.⁹ De vorm werd vooral bepaald door de smalle, hoger gelegen oeverwallen langs de rivieren. Ten noorden van Westroijen werd in de Middeleeuwen een klooster gesticht. Bekend is dat aan het einde van de 14e eeuw een groep Dominicanen bezit namen van de O.-L.-Vrouwekapel van het dorp om er een klooster te

---

² Verbraeck 1984, blad Tiel West (39W).

³ Berendsen/Stouthamer 2001, appendix 4; Wientjes 2001, 134 - 135.

⁴ Bekius *et al.* 2005, kaartbijlage 2.

⁵ Berendsen/Stouthamer 2001, appendix 4

⁶ Willemsse/Verhelst 2012, fig. 14.

⁷ *idem*; Hebinck 2010; Kappel *et al.* 2010; Eimerman 2010.

⁸ Boreel 2014.

⁹ Den Uyl 1958, 105-106.

bouwen.¹⁰ Volgens de stadsplattegrond van Tiel van Jacob van Deventer van midden 16e eeuw, werd dit klooster aan de noordwestelijke kopse kant van het dorp gebouwd. Het ommuurde terrein vormde een min of meer rond terrein, waaromheen de wegen zich begaven. In de 19e eeuw beschrijft Rink de plaats van het voormalige klooster als volgt:

„ De plaats, alwaar hetzelfde gestaan heeft is eene weide geworden, welke, om derzelver hoogte, de Hooge Weide genaamd wordt en thans mede tot een exercitie plaats dient. Onder den grond bestaan misschien nog de kelders, ten minste, in 1673, waren zij er nog, hetgeen blijkt uit het schrijven van gemelden de la Haije. *De plaats, daar dit klooster gestaan heeft (zoo luidt zijn verhaal) is in een weide veranderd, zoo als ik gezien hebbe in het jaar 1673. Daar zijn geene teekenen van een klooster overgebleven, behalven dat er eenige kelders onder het groene gras verborgen liggen. De plaats is zeer vermakelyk, en omringt met klare wateren; dewelke tot groot gerief en gemak van het klooster tegen de muren aanstroomde.* Bij gelegenheid van wapenoefeningen der ruitery , zijn wel eens oude penningen uit den grond van deze weide te voorschijn gekomen."

Tegenwoordig wordt het kloosterterrein doorsneden door de spoorlijn die hier tussen 1870 en 1890 is aangelegd (bijlage 8d). Oorspronkelijk vormde het kloosterterrein een hoogte in het landschap, zoals Rink ook al aangaf. In de 19e eeuw heetten de huidige Hogestraat en Hogeweidseweg allebei Weg naar de Hooge Weide, wat dit beeld bevestigt. Ook Halbertsma spreekt in 1974 nog van een kloosterheuvel.

De noodopgraving die in de jaren '70 van de vorige eeuw is uitgevoerd door het toenmalige ROB is qua locatie gebrekkig gedocumenteerd. In ARCHIS is de "plaats toegevoegd" als waarneming 25031 en staat bij de beschrijving dat de plaats "onbekend" was. Op de oorspronkelijke opgravingstekeningen staat wel een coördinaat vermeld, maar deze is onjuist. De vorm van de opgravingsput echter - gereconstrueerd in bijlage 8e en 8f - samen met de aanduiding van een weggetje en een haag, maakt de locatie duidelijk, zoals die te zien is in genoemde bijlagen.

Op de locatie van het klooster zijn ook graven gevonden uit de 11e/12e eeuw, sporen uit de 10e eeuw en enkele vondsten uit de Karolingische tijd.¹¹

3.3.5 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING (LSO5)

Het plangebied kent volgens de archeologische beleidskaart voor de gemeente Tiel een hoge archeologische verwachting (bijlage 4). Deze verwachting is gebaseerd op het gegeven dat het zich op oeverafzettingen van de Linge bevindt. Op oeverafzettingen van de Linge zijn vooral middeleeuwse en jongere vindplaatsen bekend. Het plangebied bevindt zich dicht bij het middeleeuwse klooster Westroijen. De locatie van dit klooster is echter vrij nauwkeurig aan te wijzen en het plangebied bevindt zich ten noordoosten hiervan. Rekening moet gehouden worden met cultuurlagen uit deze periode, omdat vooral agrarische activiteiten hier plaats zullen hebben gevonden.

---

¹⁰ Halbertsma 1974, 245 (bijlage 9).

¹¹ *idem*, 245-246.

4 INVENTARISEREND VELDONDERZOEK

4.1 VERKENNEND BOORONDERZOEK (VS03)

4.1.1 DOELSTELLING

Het uitgevoerde verkennende booronderzoek heeft het tot doel de in het Bureauonderzoek geformuleerde verwachting ten aanzien van de archeologische waarden van het plangebied te toetsen en waar mogelijk te nuanceren. Hierbij dient zoveel mogelijk informatie verzameld te worden met betrekking tot de aard, omvang, datering, diepteligging, gaafheid en conservering van de eventuele vindplaatsen. Belangrijkste aandachtspunt voor dit onderzoek is het vaststellen van de mate van verstoring van het plangebied.

4.1.2 METHODE

Het booronderzoek is uitgevoerd conform de specificatie VS03 uit de KNA 3.2. Verslaglegging vindt plaats volgens specificatie VS05.

Werkwijze

In totaal zijn 5 verkennende boringen uitgevoerd met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een guts met diameter van 3 cm (bijlage 3 en bijlage 13).

De plaatsing van de boringen in het veld (X- en Y-coördinaten) heeft plaatsgevonden door deze in te meten aan de hand van de begrenzingen van het voetbalveld. De boringen 1, 2, 4 en 5 zijn steeds in de vier hoeken ervan geplaatst, acht meter van elke kant. Boring 3 is geplaatst op de middenstip. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen (Z-coördinaat) is geschat op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN).¹²

Van de boringen is het opgebrachte materiaal per laag bemonsterd en beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB), die gebaseerd is op NEN5104.¹³ Naast lithologische en bodemkundige aspecten is in het bijzonder aandacht besteed aan het wel of niet voorkomen van archeologische indicatoren als houtskool, verbrande klei/leem, aardewerk, (on)verbrand bot, natuursteen, fosfaatvlekken en baksteen en andere niet natuurlijke insluitsels.

De beschrijving van de boorgegevens is digitaal vastgelegd met gebruikmaking van het *software* pakket Deborah2 v2.7b, draaiend.¹⁴

4.1.3 RESULTATEN

Verstoringsen

In de boringen zijn geen grootschalige verstoringen vastgesteld. Slechts in de boringen 4 en 5 is de top van de voormalige bouwvoor verstoord tot een diepte van respectievelijk 30 cm en 40 cm -mv. De verstoring zal plaats hebben gevonden bij de aanleg van het sportveld. Mogelijk kan deze laag ook afgeschoven materiaal zijn van het zuidwestelijke deel van het plangebied dat oorspronkelijk iets hoger lag.

---

¹² <http://www.ahn.nl>

¹³ Bosch 2007/Nederlands Normalisatie Instituut 1989.

¹⁴ RAAP 2006.

Bodemopbouw

Het gehele terrein is opgehoogd met een 20 cm dikke laag licht grijsbruin, zwak siltig, matig fijn zand met kleibrokken (bijlage 11 voor boorbeschrijvingen). De graszode is in dit pakket ontwikkeld. De ophoging dekt de voormalige bouwvoor af. Deze is donkergrijs van kleur en bestaat uit zwak zandige klei. De laag bevat in wisselende hoeveelheden fragmenten baksteen, sintel, mortel, leisteen, kool en houtskool. Onder de voormalige bouwvoor bevindt zich een tweede bouwvoor. De top hiervan bevindt zich op 50 cm -mv. De laag is veel lichter van kleur (lichtbruin) dan de jongste bouwvoor, maar bestaat ook uit zwak zandige klei. Het bevat in wisselende mate fijn houtskool- en baksteengruis. De tweede bouwvoor gaat op een diepte van 60 cm tot 70 cm -mv over in zwak tot sterk zandige klei, die als oeverafzetting wordt geïnterpreteerd. De opbouw van dit pakket is ruimtelijk gedifferentieerd.

In de boringen 1 en 2 heeft dit oeverpakket een aflopend profiel van sterk zandige klei aan de basis tot matig zandige klei in de top. Het is sterk gebioturbeerd en heeft een gevlekt uiterlijk in de boor. De zandige kleien gaan in deze twee boringen al snel over in zwak siltig beddingzand op een diepte van 90 cm -mv (4,40 m NAP). Het zand is lichtbruin tot licht roodbruin van kleur en vertoont roestvlekken. Het bestaat uit matig fijn tot matig grof zand en in de top is wat klei bijgemengd. Het beddingzand wordt geïnterpreteerd als afzetting van de Linge.

In de boringen 3 en 4 is het pakket oeverafzetting onder bouwvoren wisselender van samenstelling en dikker. In boring 3 bestaat het uit een grijsbruine zwak zandige klei met veel roestvlekken en gaat het pas op 150 cm -mv over in zandige afzettingen (3,9 m NAP). In boring 4 is sprake van een aflopend profiel van sterk zandige klei naar zwak zandige klei en heeft het een lichtbruine kleur en wat roestvlekken. Hier gaat het over in zandige afzettingen op een diepte van 120 cm -mv (4,1 m NAP). De zandige afzettingen onder het oeverpakket zijn in deze boringen niet homogeen. Ze vertonen veel dikke kleilagen, die soms wat humeus zijn en hout bevatten. Het zand bestaat uit sterk tot zwak siltig, matig fijn zand. In boring 3 gaat dit pakket over in grof zand op een diepte van 300 cm -mv (2,4 m NAP) en in boring 4 op een diepte van 250 cm -mv (2,8 m NAP) in zeer grof zand. De sequentie in beide boringen wordt geïnterpreteerd als zandige opvullingen van een restgeul op de rand van de meandergordel van de Linge. De vullingen bevatten geen vondsthoudende lagen.

In boring 5 is het oeverpakket onder de bouwvoren opgebouwd in twee fasen. De jongste bestaat uit matig zandige, lichtbruine klei met veel roestvlekken en soms iets kleiiger lagen. Het tweede pakket (met een top op 3,6 m NAP) bestaat uit grijs tot donkergrijs uiterst siltige klei. De bovenste 20 cm ervan is slap van consistentie en vertoont veel roestvlekken. Naar beneden toe is het pakket homogeen en stevig. De oeverafzettingen zijn afgezet over komafzettingen. Op een diepte van 245 cm -mv (2,85 m NAP) is het scherp afgezet op grijze sterk siltige klei met wat plantenresten en bovenin een restant van een iets humeus vegetatieniveau. Het pakket komafzettingen is volledig gereduceerd. Op een diepte van 2,6 m NAP is een tweede vegetatieniveau herkend dat onder natte omstandigheden is gevormd. Het is donker blauwgrijs van kleur, sterk humeus en bevat ook wat plantenresten.

De resultaten kunnen als volgt geïnterpreteerd worden. De boringen 1 en 2 bevinden zich op de meandergordel van de Linge. Langs de rand ervan bevindt zich een zandig opgevolde restgeul van een onbekende datering. De restgeul vormt de overgang van meandergordel naar de kom, waarin oeverafzettingen zijn afgezet. De situatie is in grote lijnen in overeenstemming met met de geologische kaart van 1984 (paragraaf 3.3.3).

Archeologie

In twee lagen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Het gaat om de beide bouwvoren en de indicatoren bestaan uit baksteen, sintels, houtskool, kool, leisteen, bot en aardewerk. In de jongste bouwvoor, direct onder de ophogingslaag is veel van de eerste vier indicatoren aangetroffen en eenmaal een fragment leisteen en eenmaal een fragment bot (beide in boring 3). Ook in boring 3 is een fragmentje roodbakkerd aardewerk gevonden dat aan beide zijden geglazuurd is geweest. Het fragmentje is niet nader te dateren dan in de Nieuwe Tijd en is daarom niet verzameld.

In de tweede bouwvoor is fijn gruis van houtskool en baksteen waargenomen. Hieruit zijn geen daterende indicatoren aangetroffen, maar het voorkomen van baksteen plaatst het grofweg in de periode Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd. Mogelijk kan deze bouwvoor geassocieerd worden met de ontginningen en agrarische activiteit rond het Klooster Westroijen.

De gemeente Tiel is voornemens de grasmat van een van haar velden op het Sportpark De Lok aan de Laan van Westroijen 5, gemeente Tiel, te vervangen door kunstgras. Hiertoe zal de bovengrond worden afgegraven tot een verwachte diepte van ca. 50 cm -mv. Deze grondwerken zouden een bedreiging kunnen vormen voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Omdat het een sportaccommodatie betreft van de gemeente Tiel, heeft deze VUhs verzocht voor het plangebied een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uit te voeren, zodat meer inzicht wordt verkregen in de archeologische verwachting ervan en of er aanvullend onderzoek noodzakelijk zal zijn.

Wat zijn de bekende en verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied? Wat is bekend van het karakter, de omvang, datering, gaafheid en conservering van deze waarden?

Het plangebied kent volgens de archeologische beleidskaart voor de gemeente Tiel een hoge archeologische verwachting (bijlage 4). Deze verwachting is gebaseerd op het gegeven dat het zich op oeverafzettingen van de Linge bevindt. Op oeverafzettingen van de Linge zijn vooral middeleeuwse en jongere vindplaatsen bekend. Het plangebied bevindt zich dicht bij het middeleeuwse klooster Westroijen. De locatie van dit klooster is echter vrij nauwkeurig aan te wijzen en het plangebied bevindt zich ten noordoosten hiervan. Rekening moet gehouden worden met cultuurlagen uit deze periode, omdat vooral agrarische activiteiten hier plaats zullen hebben gevonden.

Kan de in antwoord op vraag 1 uitgesproken verwachting onderschreven en aangevuld worden op basis van veldwaarnemingen? Welke informatie leveren deze waarnemingen ten aanzien van het karakter, de omvang, datering, gaafheid en conservering van de eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen?

Het inventariserend veldonderzoek heeft aangetoond dat in het plangebied weinig verstoring heeft plaatsgevonden. Waarschijnlijk is het terrein bij de aanleg van het sportterrein afgevlakt en is de top van de bouwvoor daarbij verstoord. Het terrein is verder opgehoogd met ca. 20 cm zand. Onder de bouwvoor bevindt zich een tweede bouwvoor die in de periode Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd is te plaatsen. Slechts in de bouwvoren zijn archeologische indicatoren aangetroffen in de vorm van baksteen, sintels, houtskool, kool, leisteen, bot en aardewerk. Het enige fragmentje aardewerk is niet nader te dateren dan in de Nieuwe Tijd. Landschappelijk kunnen de resultaten als volgt geïnterpreteerd worden. De boringen 1 en 2 bevinden zich op de meandergordel van de Linge. Langs de rand ervan bevindt zich een zandig opgevulde restgeul van een onbekende datering. De restgeul vormt de overgang van meandergordel naar de kom, waarin oeverafzettingen zijn afgezet. Archeologisch kan mogelijk de oudste bouwvoor gekoppeld worden aan agrarische activiteit in relatie tot het Klooster Westroijen.

Wat zijn de te nemen vervolgstappen om te komen tot een waardering van de eventueel aanwezige archeologische waarden, op basis waarvan uiteindelijk een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) genomen kan worden?

Ten behoeve van de overzichtelijkheid, zal op deze vraag antwoord worden gegeven in het hierop volgende hoofdstuk 6.

6 AANBEVELINGEN

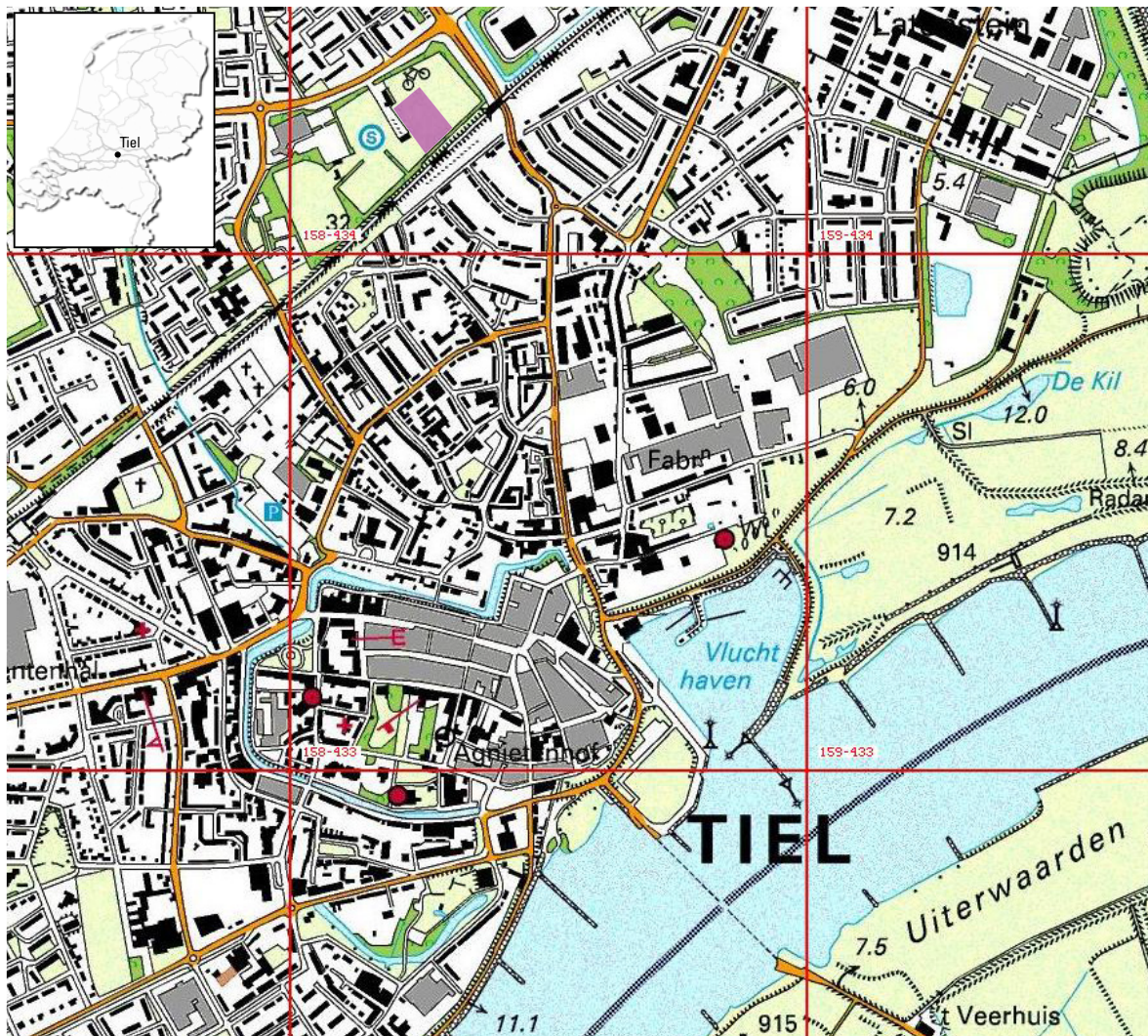
Het bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek heeft in kaart gebracht wat de archeologische verwachting voor het terrein is, in hoeverre het terrein verstoord is en waar zich eventuele archeologische waarden bevinden. Vastgesteld is dat zich twee vondsthoudende bouwvoren uit de periode Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd in het plangebied bevinden. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor sporen, maar deze kunnen niet uitgesloten worden.

Aanbevolen wordt het plangebied archeologisch vrij te geven tot een diepte van 50 cm -mv. Op deze manier wordt slechts de jongste bouwvoor verstoord. Indien zich toch archeologische vondsten voordoen dan bestaat de plicht deze te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

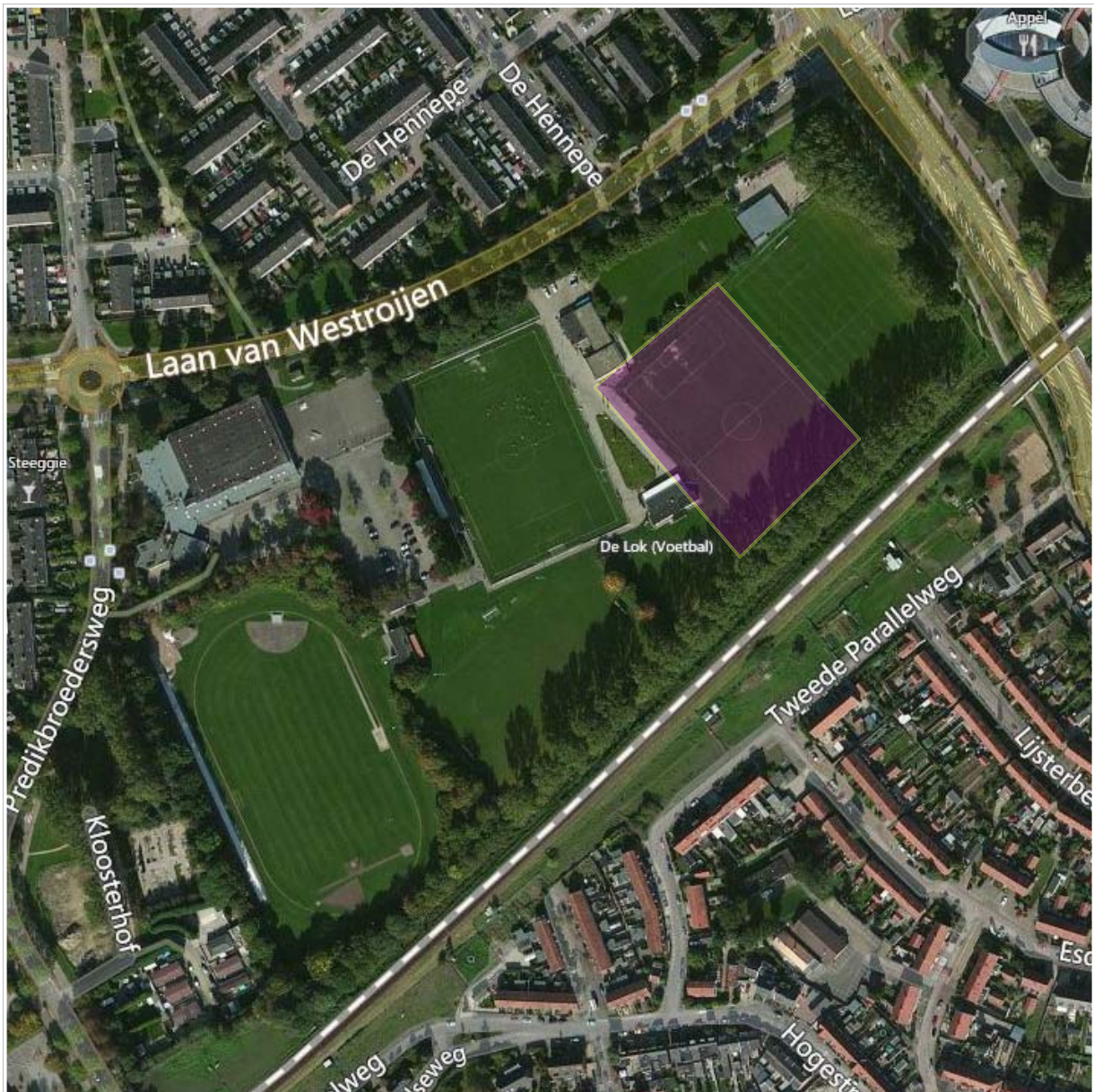

L I T E R A T U U R

- Bekius, D./E. Heunks/M.C.M.V. Dosker/T. Fonds 2005: *Cultuurhistorische waardenkaart gemeente Tiel: een archeologische, historisch-geografische en architectuurhistorische inventarisatie, waardering en advisering*, RAAP Archeologisch Adviesbureau (RAAP-rapport 1108).
- Berendsen, H.J.A/E. Stouthamer 2001: *Paleogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*, Assen.
- Boreel, G.L., 2014: Archeologisch bureau- en booronderzoek voor plangebied Tiel Binnenhoek, gemeente Tiel, Amsterdam (ZAN-316).
- Bosch, J.H.A., 2007: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2*, Utrecht (TNO-rapport NITG 2007-U-R0246/A).
- Eimerman, E., 2010: *Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven, Hogestraat 83, gemeente Tiel (prov. Gelderland)*, Groningen (ARC-Rapporten 2010-200).
- Halbertsma, H., 1974: *Westeroyen, gem. Tiel*, Utrecht (KNOB 73), 245 - 246.
- Hebinck, K.A., 2010: *Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen voor een perceel aan de Hogestraat te Tiel (Gld)*, Groningen (ARC-Rapporten 2010-48).
- Kappel, K. van/I.S.J. Beckers/J.A.G. van Rooij, 2010: *Hogeweidseweg te Tiel. Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek*, Amersfoort (ADC Rapport 2473).
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- RAAP, 2006: *Deborah2, v2.6*, Amsterdam.
- ROB, 2004: *Archeologisch Informatie Systeem (ARCHISII)*, Amersfoort.
- Uyl, R.C. den, 1985: *Dorpen in het rivierklei-gebied*, (KNOB-11), 97 - 114.
- Verbraeck, A., 1984, *Toelichtingen bij de Geologische kaart van Nederland 1:50.000. Blad Tiel West (39W) en Tiel Oost (39O)*, Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Wientjes, R.C.M., 2001: Geschreven bronnen, in: Verhoeven, A.A.A. en O. Brinkkemper(red), *Twaalf eeuwen bewoning langs de Linge bij de Stenen Kamer in Kerk-Avezaath*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 85).
- Willemse, N./E.M.P. Verhelst, 2012: *Geologisch onderzoek naar de genese van de Linge in het centrum van Tiel, gemeente Tiel; een geologisch-archeologisch booronderzoek*, Weesp, RAAP Archeologisch Adviesbureau (RAAP-rapport 2646).

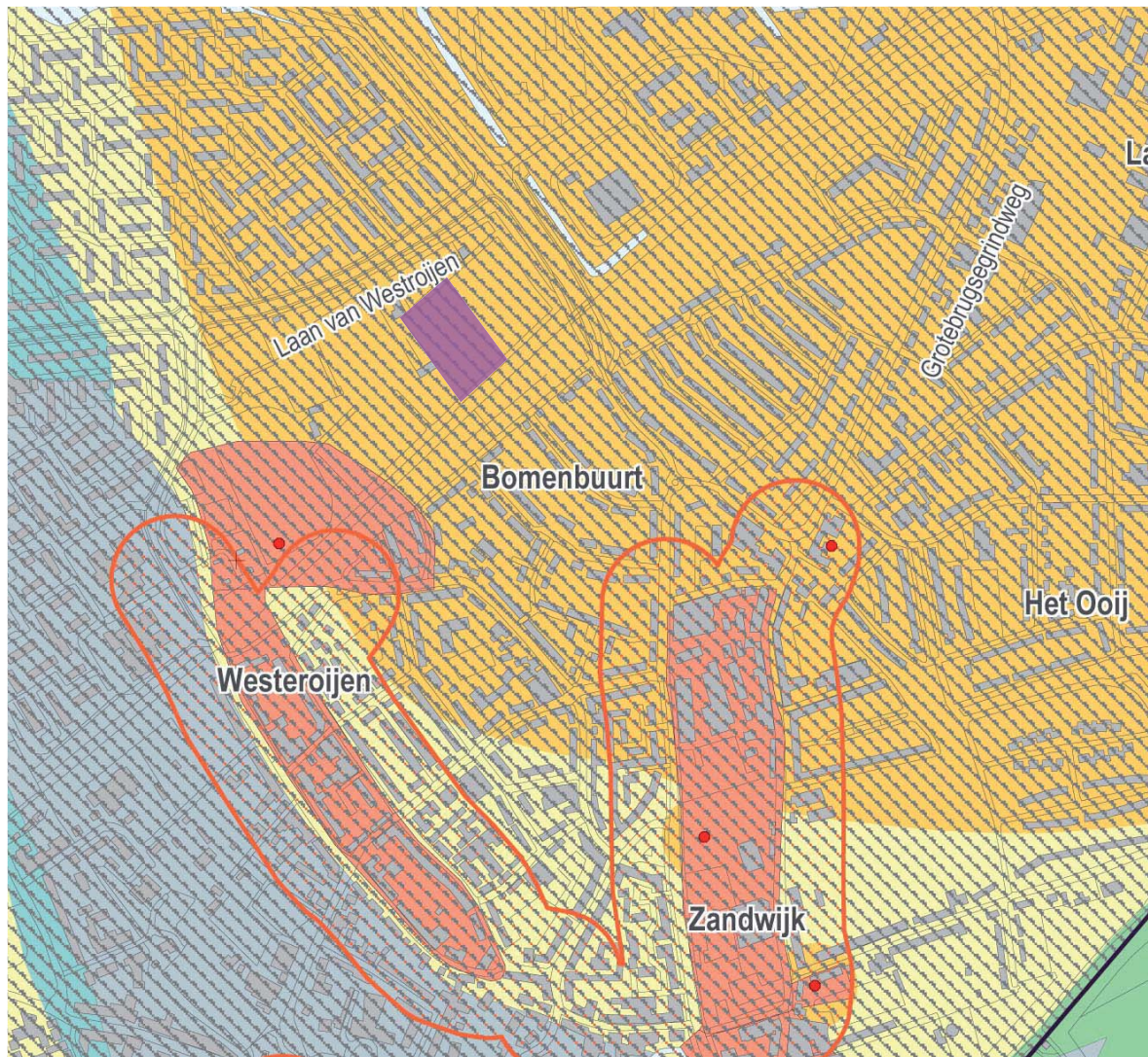
Bijlage 1. Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van het onderzoeksgebied in paars met als inzet de locatie van Tiel in Nederland.

Bijlage 2. Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van het onderzoeksgebied geprojecteerd op een recente luchtfoto (bron: www.bing.com).

legenda

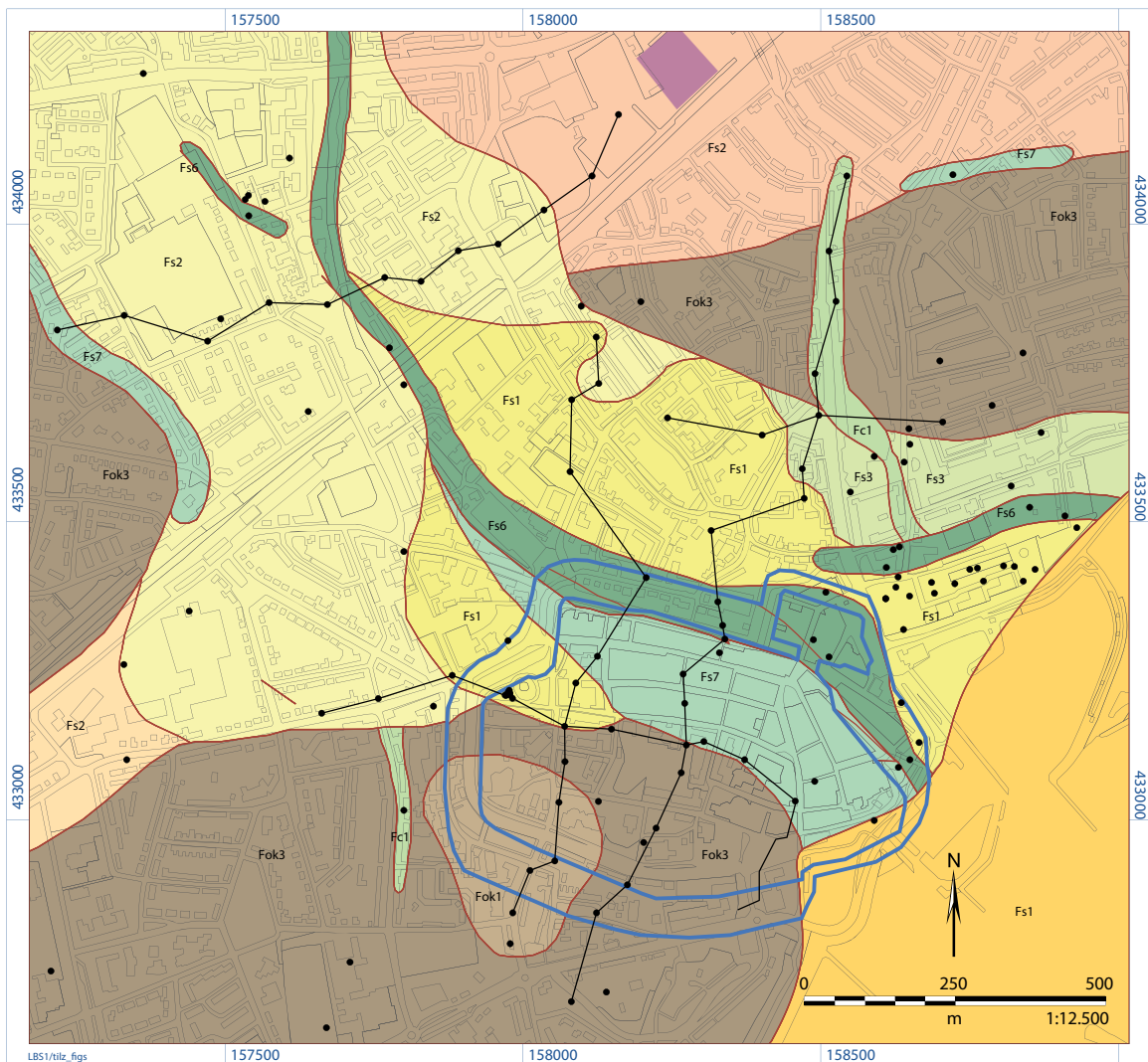
archeologische verwachtingszones

- hoge archeologische verwachting
- middelmatige archeologische verwachting
- lage archeologische verwachting
- lage archeologische verwachting
(maar verhoogde kans op aantreffen specifieke archeologische dataset ('natte archeologie'))

bekende vindplaatsen/terreinen

- archeologische monumenten (AMK-terreinen)**
  - terrein van zeer hoge archeologische waarde (wettelijk beschermd)
  - overige AMK-terreinen (zeer hoge waarde / hoge waarde / waarde / betekenis)
- overige vindplaatsen en terreinen (zonder status)**
  - middeleeuwse stadskern Tiel
  - (vroeg-)middeleeuwse bewoningskernen Zandwijk/Westeroijen
  - historische dorpskernen met laat-middeleeuwse bewoning
  - oude woongonden (omvang vastgesteld)

Bijlage 4. Tiel-Sportpark De Lok. Uitsnede van de archeologische beleidsadvieskaart voor de gemeente Tiel (de Boer *et al.* 2009, kaartbijlage 3).

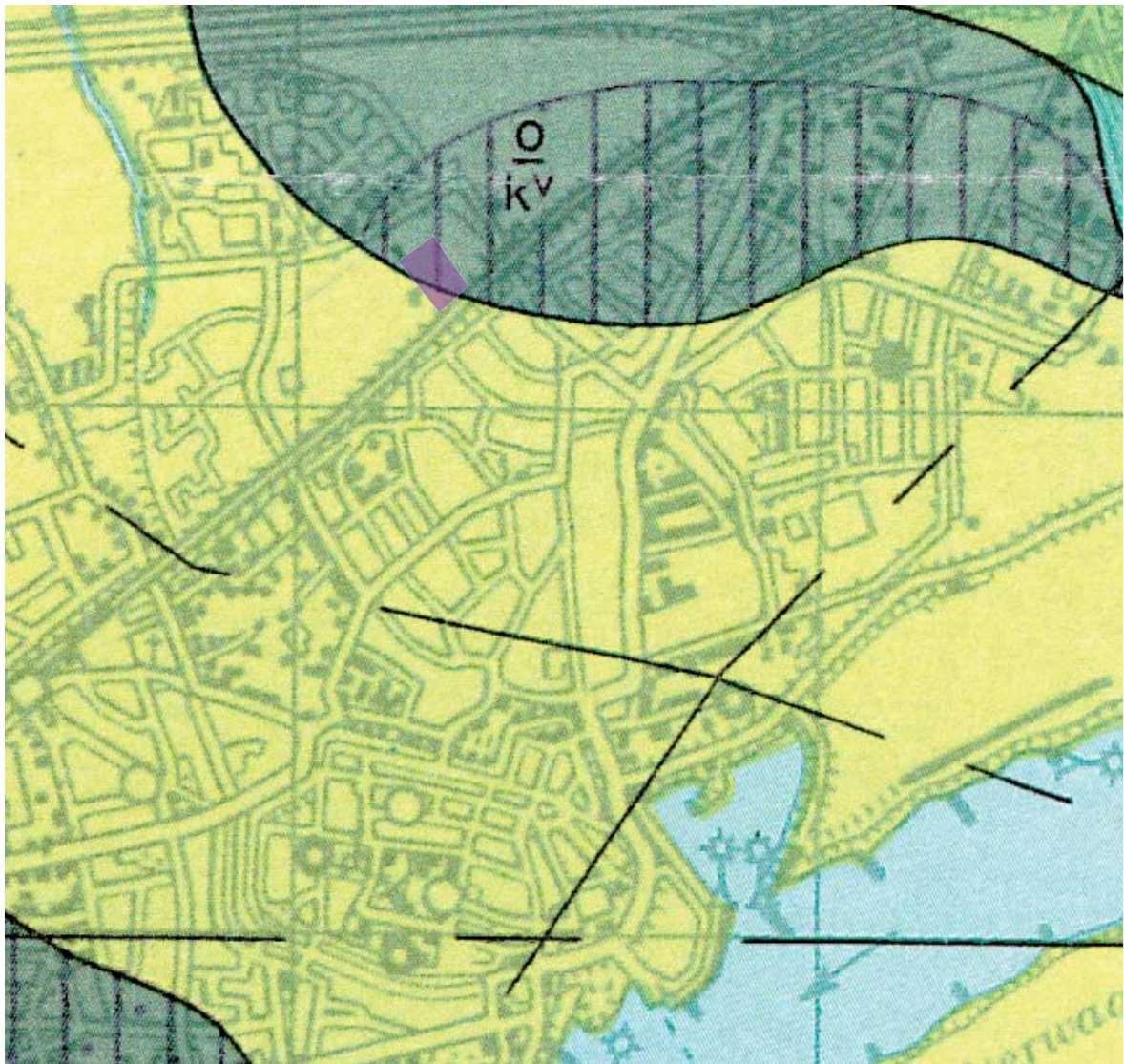
boringen

- boorwaarnemingen (RAAP, DINodata en overige)
- boorraai

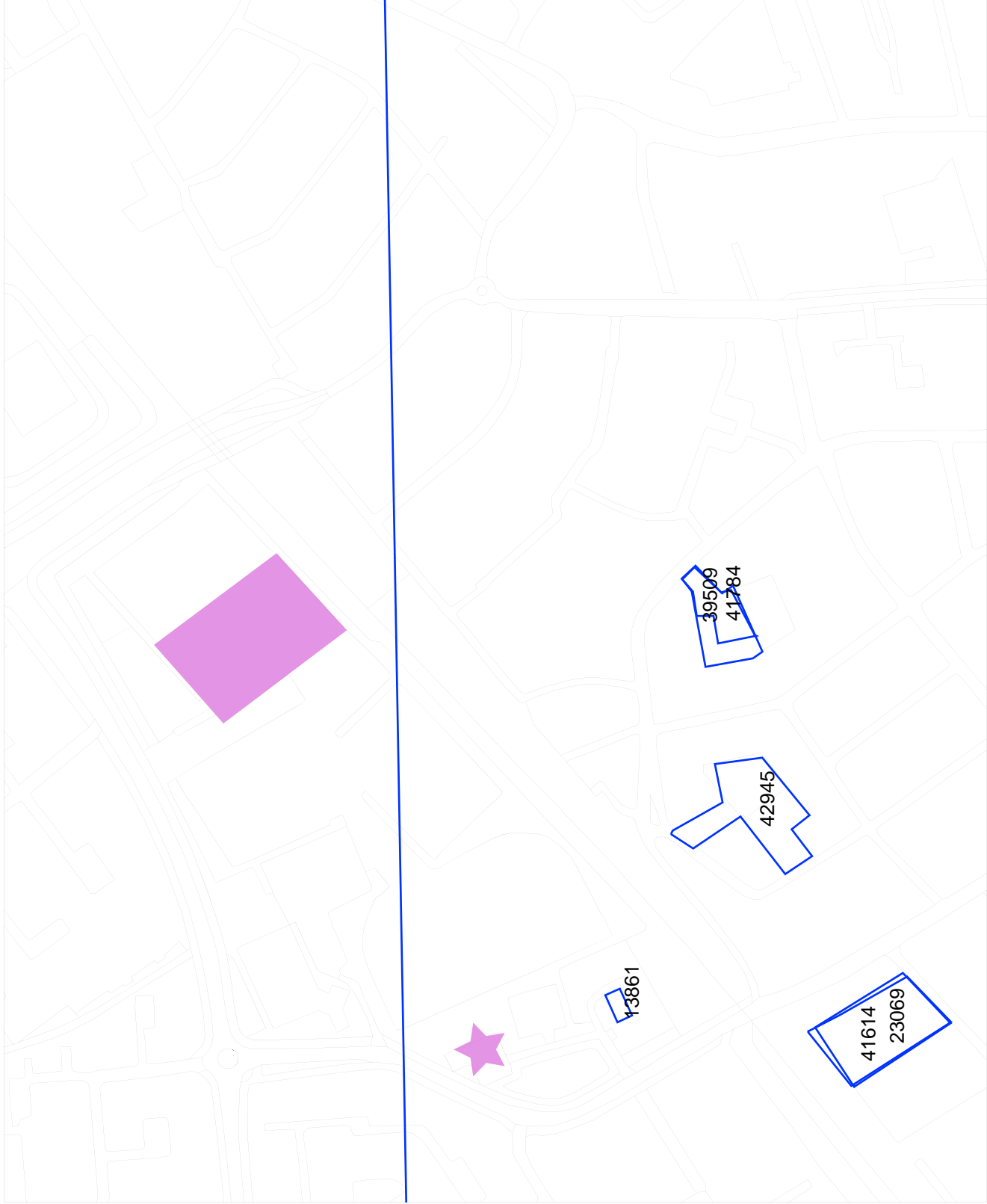
geomorfogenese

<ul style="list-style-type: none"> Fs1 Waal-meandergordel, aflopend profiel 0,5 m -Mv. Beddingzand ca. 1,2 m -Mv Fs1 Linge-meandergordel, aflopend profiel 0,5 m -Mv. Beddingzand ca. 1,2 m -Mv Fs2 Linge-meandergordel, aflopend profiel 0,5 -1,0 m -Mv. Beddingzand ca. 1,5 m -Mv Fs3 Linge-meandergordel, aflopend profiel 1,0 -1,5 m -Mv. Beddingzand ca. 1,8 m -Mv Fs2 Bommel-meandergordel, aflopend profiel 0,5 -1,0 m -Mv. Beddingzand ca. 1,5 m -Mv Fs2 Ochten-meandergordel, aflopend profiel 0,5 -1,0 m -Mv. Beddingzand ca. 1,5 m -Mv 	<ul style="list-style-type: none"> Fs7 restgeul Linge met zand-/kleilagen Fs6 restgeul Linge met zand-/kleilagen en verlandingsveen Fok1 oever-op-komafzettingen. Tot 2,0 m -Mv overwegend klei Fok3 oever-op-komafzettingen. Humeuze komleij en veenlagen Fc1 crevasse. Zandige klei/kleilig zand/beddingzand historische grachten rondom binnenstad Tiel
---	--

Bijlage 5. Tiel-Sportpark De Lok. Plangebied (in paars) geprojecteerd op de geomorfogenetische kaart uit RAAP-rapport 2646 (bron: Willemse/Verhelst 2012, fig. 14).

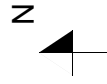
Bijlage 6. Tiel-Sportpark De Lok. Uitsnede van de geologische kaart (bron: Verbraeck 1984, blad Tiel West (39W)).
geel: zandige beddingafzettingen; groen: komafzettingen; arcering: oever- op komafzettingen met ingesloten veenlagen; paars: plangebied

Legenda

- ONDERZOEKSMELDINGEN
- TOP10 ((c)TDN)

Bijlage 7. Tiel-Sportpark De Lok. Overzicht van de eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken en eigen waarnemingen (paarse ster) in de omgeving van het plangebied in paars.

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

a

b

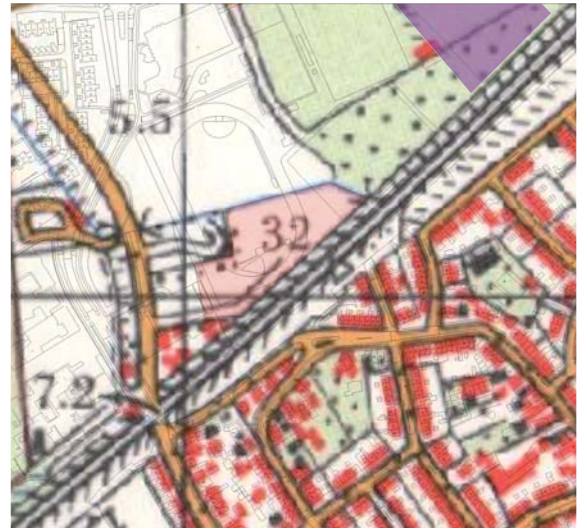
c

Bijlage 8. Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van het onderzoeksged (in paars) geprojecteerd op verschillende historische kaarten (bron: www.watwaswaar.nl).

a J. van Deventer 1559-1575; b Kadastraal Minuutplan 1811-1832; c Topografische Militaire Kaart (veldminuut) 1846

d

e

f

Bijlage 8 (vervolg). Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van het onderzoeksgebied (in paars) geprojecteerd op verschillende historische kaarten (bron: www.watwaswaar.nl, Gelders Archief en gemeente Tiel).

d Bonne-blad 1890; e uitsnede van het huidige GBKN over topografische kaart 1:25.000 met in rood het in 1974 opgegraven kloosterterrein; f uitsnede van het huidige GBKN over de kaart van van Deventer met in rood het in 1974 opgegraven kloosterterrein.

Bijlage 9. Tiel-Sportpark De Lok. Halbertsma, H., 1974: *Westeroyen, gem. Tiel*, Utrecht (KNOB 73).

ARCHEOLOGISCH NIEUWS

MEDEDELINGEN VAN DE ARCHEOLOGISCHE INSTELLINGEN IN NEDERLAND
REDACTIE RIJKSDIENST VOOR HET OUDHEIDKUNDIG BODEMONDERZOEK

GELDERLAND

Westeroyen, gem. Tiel

In het jaar 1399 nam een groep Dominicanen onder leiding van de Utrechtse vicaris Conradus de Prussia bezit van de O.-L.-Vrouwekapel te Westeroyen beneden Tiel en bouwden ter plaatse een klooster, dat in het jaar 1403 tot de orde werd toegelaten. De vestiging te Westeroyen was begunstigd door hertog Willem I van Gelre, al blijkt niet om welke reden de hertog over de vóór 1399 reeds bestaande kapel met het rondom gelegen terrein kon beschikken. Een lang leven was het Dominicanenklooster, waar een strenge regel werd gevolgd, niet beschoren want in het jaar 1435 stond het leeg en werd vervolgens betrokken door een groep Dominicanessen uit Wijk bij Duurstede. In het jaar 1572 waren deze laatsten gedwongen binnen de muren van Tiel te vluchten, waarna het klooster al spoedig met de grond gelijk werd gemaakt.

Tot voor kort tekende het kloosterterrein zich als een onregelmatig gevormde, deels door een sloot omgeven verhevenheid in het veld af, waarbij de zuidoostelijke hoek reeds vergraven en afgescheiden was bij de aanleg van de spoorbaan tussen Tiel en Kesteren. Toen de gemeente Tiel ter plaatse een sportveld ging aanleggen, waarbij de kruin van de kloosterheuvel in westelijke richting werd afgeschoven, stiet men meteen op een puinmassa, afgewisseld met talrijke menselijke geraamten, waarna het werk werd opgeschort teneinde alsnog in overleg te treden met de ROB. Ofschoon slechts korte tijd respijt kon worden gegeven en het oudheidkundig onderzoek diende te worden ingepast bij de voortgang der afgravingen, gelukte het een noodoplossing te vinden zodat wij van 10 juni tot 12 juli 1974 de graafmachines dienstbaar konden maken aan de oudheidkundige belangen. Toch waren de werkomstandigheden weinig gunstig, waarbij wij met name ten aanzien van de ondergrond der kloostergebouwen de nodige steken moesten laten vallen. Gezien de financiële toestand van het onderhavige object viel daar echter niets meer aan te doen zodat de gemeente Tiel geen enkele blaam treft, integendeel grote dank verdient voor de voorbeeldige medewerking, in ieder opzicht geboden.

De kloosterheuvel van Westeroyen ligt aan de oostzijde van de Staartsestraat, een onderdeel van de waterkering welke over een brede oeverwal loopt, afgezet langs de oostzijde van de Dode Linge. De Dode Linge is in wezen een oude Waalarm, waarvan de samengeschrompelde stroomdraad op korte afstand ten zuiden van Westeroyen uit de huidige Waal trad. Op dit splitsingspunt is de situatie volkomen analoog aan die te Wijk bij Duurstede, waar de Kromme Rijn zich van de Lek afsplitst doch in vroeger eeuwen juist de noordelijke stroom de hoofdrivier uitmaakte. Het mag thans verwondering wekken dat Westeroyen in het jaar 1399 een eigen kerk met begraafrechten bezat, zo dicht bij Tiel, maar men houde hierbij wel in het oog dat de Dode Linge tot in de late middeleeuwen nog heel wat water uit de Waal afnam, zeker tijdens hoge rivierstanden, zodat het nodig bleek de Dode Linge met haar brede uiterwaarden aan weerszijden te bedijken.

Mogelijk verplaatste men de kapel van Westeroyen in het jaar 1399 naar Zandwijk, aan het splitsingspunt van Waal en Dode Linge, en kwam daarmee tegemoet aan de inmiddels sterk gewijzigde omstandigheden, waarbij het tweelinggehucht van Westeroyen-Oosteroyen, tot een soort van overstad van Tiel was uitgedijd. De kerk van Zandwijk bestaat evenmin meer, maar de standplaats valt temidden der huidige bebouwing te herkennen.

Al spoedig bleek dat de graafmachines reeds de nodige verwoestingen hadden aangericht terwijl het terrein daarenboven ook vroeger al eens moest zijn geslecht, waarbij de kloostergebouwen tot grote diepte waren uitgebroken. Dientengevolge kon slechts een onvolledig inzicht worden verkregen in de onderlinge samenhang en functie der blootgelegde puinbanen en bleek het speuren naar een bouwgeschiedenis een ondankbare onderneming. Zelfs de plaats van de kloosterkapel kon ternauwernood worden teruggevonden, van welk bouwwerk de koorsluiting onbepaald bleef en de afmetingen bij benadering moesten worden vastgesteld op binnenwerks circa 6,5 bij 25 m. Iets ten oosten van het midden van deze kapel door een dwarsmuur in twee ruimten verdeeld terwijl aan de oostzijde, juist buiten de kapel, op-

merkelijk veel kindergrafjes werden waargenomen. Het best bleken nog bewaard te zijn gebleven de kelderruimten, behorende bij sommige der kloosterlijke bedrijfsruimten alsmede een aantal water- en afvalputten. Ofschoon alle kloostergebouwen in één richting waren gebouwd, strokende met die van de kapel, deed de groepering daarvan vrij willekeurig aan, als had men nu dit gebouw, dan weer dat aan het oorspronkelijke complex toegevoegd waardoor tenslotte een doolhof met talrijke doorgangen en binnenhoven ontstond, het geheel omsloten door muren en grachten. De afbeelding van het klooster, door Jacob van Deventer gegeven op diens vogelvluchtkaarten van de stad Tiel, dient onze verbeelding dan ook te komen.

De inhoud der water- en afvalputten, ten getale van vijf, stelde danig teleur en weerspiegelde eerder de verwoesting van het klooster dan het ingetogen leven der kloosterlingen. De waterput, aangebracht onder de westelijke zijmuur van het belangrijke bijgebouw, staande ten westen van de kapel, en min of meer in het verlengde daarvan — van Deventer laat juist dit gebouw naast de kapel duidelijk uitkomen — was ten dele gevuld met allerlei ijzeren gebruiksvoorwerpen, kennelijk afkomstig uit de kloosterkeuken. Daarnaast tevens een ijzeren aalgeer of palingspies benevens een Spaanse helm of „morion”, welsprekend getuige van oorlogsgeweld, een evenaar met toebehoren en allerlei andere, meer of minder door roestvorming vervormde zaken. Daarenboven twee identieke, koperen muntjes, volgens determinatie van het Koninklijk Kabinet beide een „double brûlé” van het bisdom Luik, geslagen door Gerard van Groesbeek en gedateerd 1566.

In de circa 1,5 meter brede puinsleuven van de kloosterkapel bevond zich opmerkelijk veel tufsteengruis. De veronderstelling ligt voor de hand dat het hier secundair gebezigd bouw materiaal betreft, afkomstig van de in 1399 vermelde kapel. Standsporen van deze kapel ontbraken evenwel en wij vermoeden eigenlijk dat het bijbehorende niveau aanzienlijk hoger heeft gelegen dan het huidige maaiveld. Over de oostelijke helft van het terrein verspreid troffen wij namelijk de resten aan van vijf grafkeldertjes, die met het klooster kennelijk niets te maken hadden en uit los tegen- en op elkaar gestapelde brokken tuf bestonden. Zij lagen zo dicht onder de oppervlakte dat slechts van één dezer keldertjes, gelegen aan de noordelijke zoom van het terrein, de schuin tegen elkaar gestapelde afdek-

platen nog op hun plaats lagen. Bij een tweede keldertje, dat met één zandstenen zerk afgedekt was geweest, lag deze plaat, in drie stukken gebroken, op de bodem van het graf. De bovenkant van deze plaat was versierd met een dubbele, ingekapte omlijsting, welke binnen de vier hoeken nog weer was opgevuld met een kwartcirkel zodat aan het 11de-12de-eeuwse karakter van deze bijzettingen niet getwijfeld behoeft te worden. Ongetwijfeld hebben ter plaatse veel meer van dergelijke grafkeldertjes gelegen, verspreid rondom het tufstenen kerkje. Zij kunnen worden beschouwd als de voorlopers der zandstenen sarcofagen doch hebben daarnaast ook hun voortzetting gekend in overeenkomstige grafkeldertjes, samengesteld uit kloostermoppen. Beide categorieën zijn ons van verscheidene middel-eeuwse kerk- en kloosterterreinen in het Nederlandse kust- en rivierengebied bekend.

In nauwe samenhang met het tufstenen kerkje moet men tevens het complex van bewoningsporen zien dat in de ondergrond van het kloosterterrein werd waargenomen. Helaas lieten de omstandigheden waaronder moest worden gewerkt niet toe aan deze sporen voldoende aandacht te schenken, laat staan vlakken af te schaven tot een diepte waarop de overblijfselen van het klooster niet langer hun stempel hadden gedrukt. Dientengevolge moest worden volstaan met het opmeten van greppelsystemen of akkertjes, verspreid liggende paal- en afvalkuilen, houtskoolconcentraties en dergelijke. De bijbehorende mobilia, in hoofdzaak aardewerkscherpen, duiden op de 11de-13de eeuw, ofschoon enkele vondsten er voor pleiten dat de oeverwal ter plaatse ook reeds tijdens het Karolingische tijdvak door de mens zo al niet bewoond, dan toch betreden werd. De meest opvallende losse vondst was wel het fragment van een fraai versierde, benen haarkam, welke ons voorkomt uit de 11de eeuw te dateren.

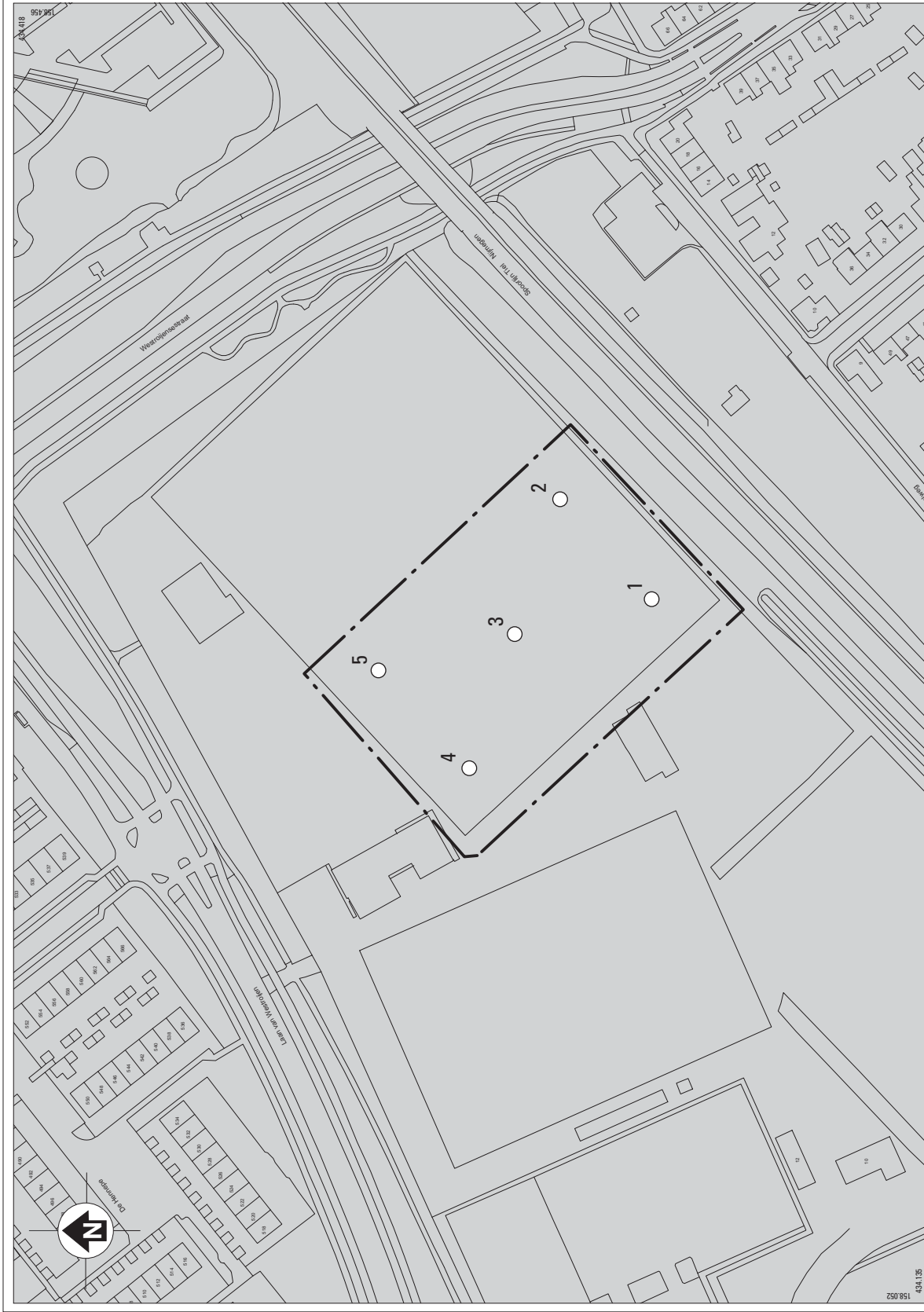
Literatuur: S. P. Wolff, O.P., „Das mittelalterliche Dominikanenkloster zu Westroyen bei Tiel (um 1400-1435)”, *Archivum Fratrum Praedicatorum*, XXXVII (1967), p. 343-351.

R.O.B., Amersfoort (H. Halbertsma)

OVERIJSEL

Gramsbergen

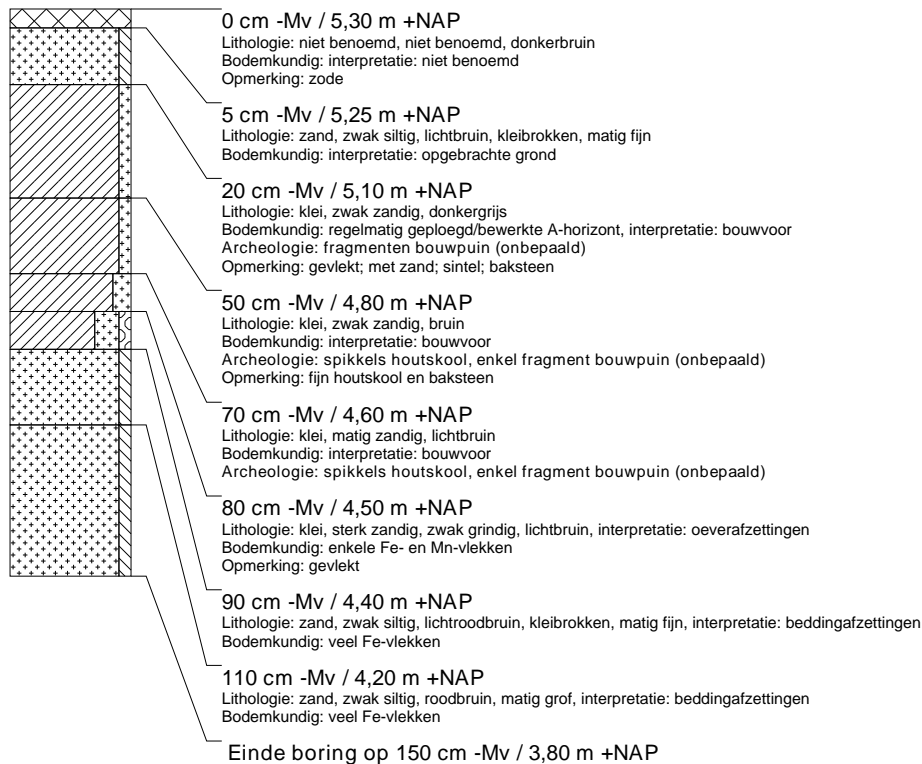
Tijdens de Kerst van 1972 en daarna ontdekte A. G. Kleinjan uit Den Ham archeologica uit verschillende tijdvakken bij nieuwbouw op de „Hoge Esch” te Gramsbergen. Hiervan vormen

Bijlage 10. Tiel-Sportpark De Lok. De locatie van de uitgevoerde boringen binnen het plangebied op een recente uitsnede van het GBKN (bron: gemeente Tiel).

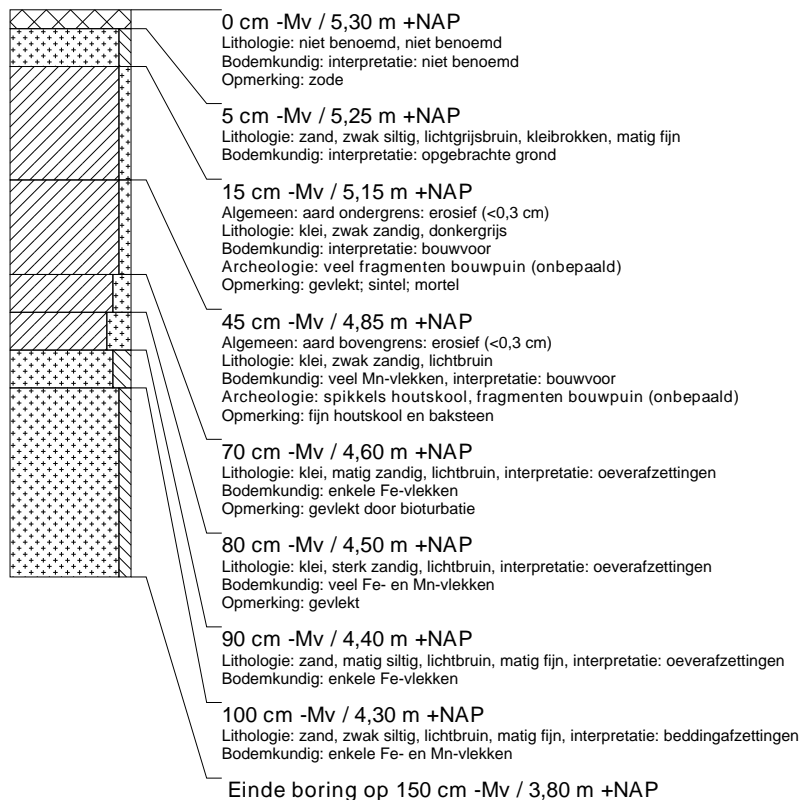
boring: 62222-1

beschrijver: GB, datum: 25-6-2014, X: 158.271, Y: 434.219, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 39D, hoogte: 5,30, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: sportterrein, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Tiel, plaatsnaam: Tiel, opdrachtgever: Gemeente Tiel, uitvoerder: VUHbs

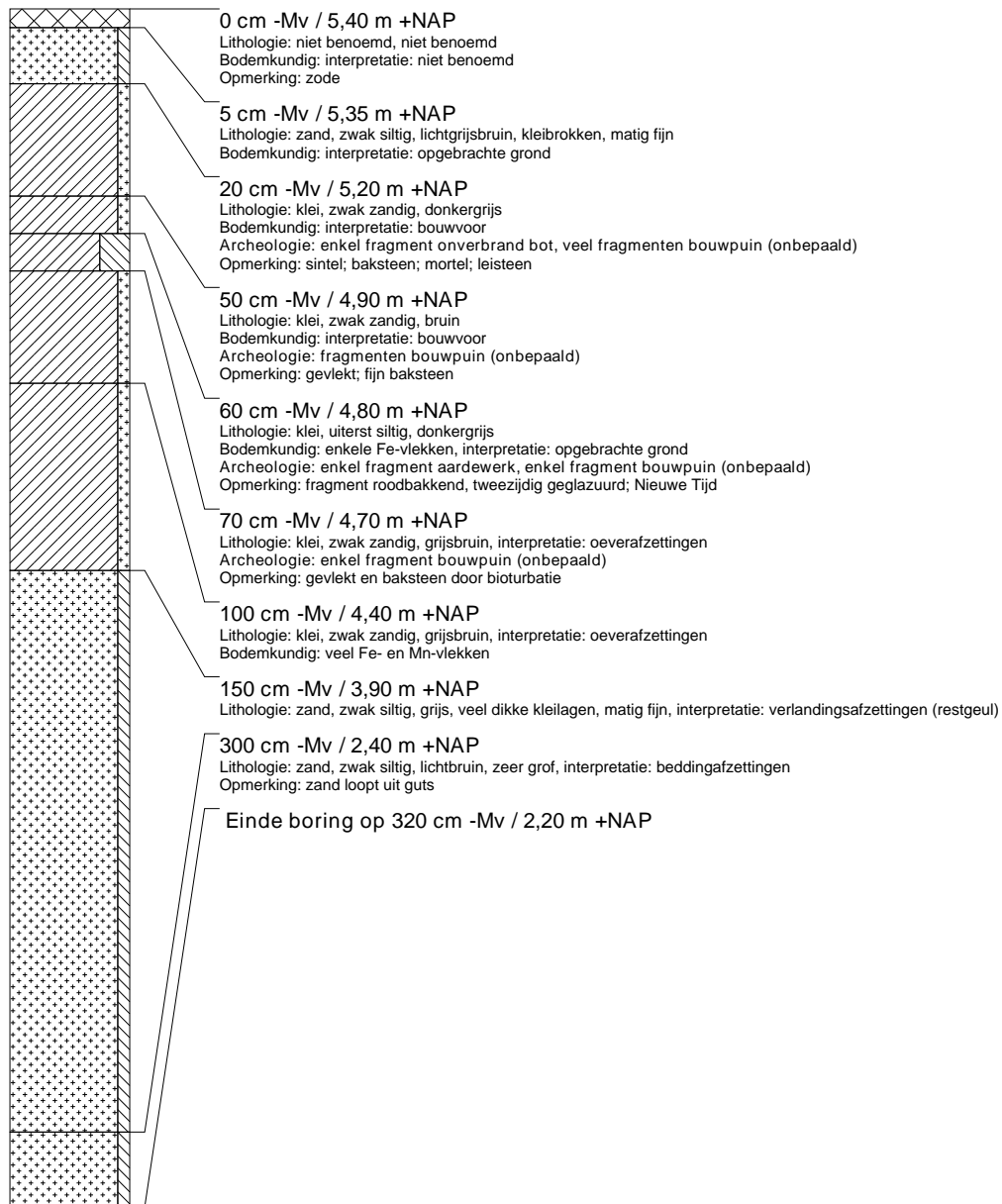
boring: 62222-2

beschrijver: GB, datum: 25-6-2014, X: 158.302, Y: 434.248, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 39D, hoogte: 5,30, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: sportterrein, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Tiel, plaatsnaam: Tiel, opdrachtgever: Gemeente Tiel, uitvoerder: VUHbs

boring: 62222-3

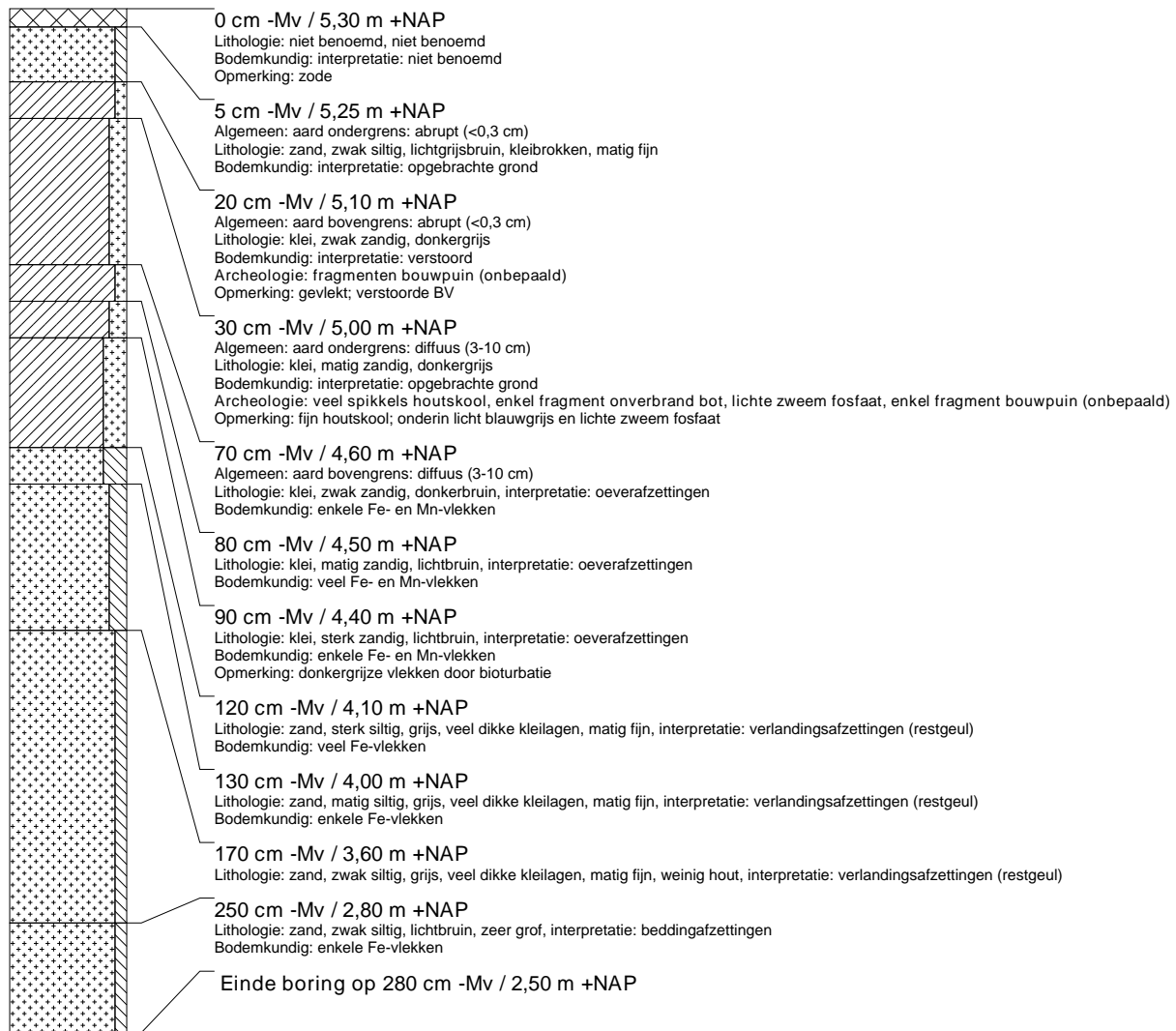
beschrijver: GB, datum: 25-6-2014, X: 158.260, Y: 434.262, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 39D, hoogte: 5,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: sportterrein, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Tiel, plaatsnaam: Tiel, opdrachtgever: Gemeente Tiel, uitvoerder: VUHbs

boring: 62222-4

beschrijver: GB, datum: 25-6-2014, X: 158.219, Y: 434.276, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 39D, hoogte: 5,30, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: sportterrein, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Tiel, plaatsnaam: Tiel, opdrachtgever: Gemeente Tiel, uitvoerder: VUhs

boring: 62222-5

beschrijver: GB, datum: 25-6-2014, X: 158.249, Y: 434.304, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 39D, hoogte: 5,30, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: sportterrein, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Tiel, plaatsnaam: Tiel, opdrachtgever: Gemeente Tiel, uitvoerder: VUHbs

